

Súd: Okresný súd Malacky
Spisová značka: 4C/37/2014
Identifikačné číslo súdneho spisu: 1614207733
Dátum vydania rozhodnutia: 18. 01. 2023
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: Mgr. Ján Pastirčík
ECLI: ECLI:SK:OSMA:2023:1614207733.29

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Okresný súd Malacky sudcom Mgr. Jánom Pastirčíkom v spore žalobcov: 1/ N., 2/ G., obaja zastúpení: U., proti žalovanej: Y. zastúpená: U., o určenie neplatnosti závetu, listiny o vydedení a iné, takto

rozhodol:

Súd určuje, že žalobcovia 1/ a 2/ sú dedičmi zo zákona po poručiťelke C., rod. O. nar. X.X.XXXX, zomr. XX.X.XXXX, naposledy bytom Q..

Súd určuje, že závet spísaný do notárskej zápisnice u U. sp. zn. N XXX/XXXX, Nz XXXXX/XXXX, NCRIs XXXXX/XXXX dňa 22.11.2010, je neplatný v časti, v ktorej poručiťelka C., rod. O., nar. X.X.XXXX, zomr. XX.X.XXXX., naposledy bytom Q., opomenula žalobcov 1/ a 2/ v rozsahu 1 ich dedičských podielov zo zákona.

Vo zvyšnej časti súd žalobu zamieťa.

Súd žiadnej zo strán sporu nárok na náhradu trov konania nepriznáva.

odôvodnenie:

1. Žalobou doručenou tunajšiemu súdu dňa 1.7.2014 sa žalobcovia voči žalovanej domáhali, aby súd určil, že závet a listina o vydedení spísaná do notárskej zápisnice u U. sp. zn. N XXX/XXXX, Nz XXXXX/XXXX, NCRIs XXXXX/XXXX dňa 22.11.2010 sú neplatné a žalobcovia sú dedičmi zo zákona. Žalobcovia v žalobe uviedli, že poručiťelka C., rod. O., nar. X.X.XXXX, naposledy bytom v D. (ďalej tiež len „poručiťelka“), zomrela dňa XX.X.XXXX. Po poručiťelke je vedené dedičské konanie na Okresnom súde Malacky pod sp. zn. XXD/XXX/XXXX, ktorý súd poveril notára U. prejednaním dedičstva. Strany sporu sú potomkovia poručiťelky, a to dcéra poručiťelky - žalovaná a vnuci poručiťelky (deti predumrelého syna O.) - žalobcovia, ktorí prichádzajú do úvahy ako dedičia v 1. dedičskej skupine podľa § 473 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka. Na dedičskom pojednávaní bola dedičom predložená listina - závet a listina o vydedení poručiťelky spísaná formou notárskej zápisnice U., sp. zn. N XXX/XXXX, Nz XXXXX/XXXX, ktorou poručiťelka odkázala celý svoj hnutel'ny a nehnuteľný majetok svojej dcére - žalovanej. Súčasne listinou o vydedení poručiťelka vydedila svojej vnúčatá, t.j. deti po synovi O. - žalobcov, pričom ako dôvod vydedenia uviedla: „V rozpore s dobrými mravmi mi neposkytujú potrebnú pomoc, ktorú vzhľadom na môj vek a zdravotný stav potrebujem.“ Žalobcovia hneď na prvom dedičskom prejednaní veci vyhlásili pred notárom, že popierajú dôvod vydedenia, pretože nezodpovedá pravde a skutočnosti. Žalobcovia mali za to, že listina o vydedení je neplatná z dôvodu, že dôvod na vydedenie žalobcov ako zákonných dedičov nie je daný, resp. dôvod v nej uvedený nezodpovedá platným ustanoveniam Občianskeho zákonníka. Dôvod vydedenia musí existovať v čase urobenia právneho úkonu o vydedení. Z hľadiska určitosti prejavu vôle poručiťel'a je nutné, aby poručiťel' bližšie uviedol a rozviedol konkrétny dôvod vydedenia uvedený v § 469a ods. 1 Občianskeho zákonníka a nestačí len citácia tohto ustanovenia. Žalobcovia mali za to, že dôvod vydedenia v listine nebol jasne, výstižne a jednoznačne konkretizovaný. Podotýkali,

že je nepravdivé tvrdenie, že sa nestarali o poručiťku. So svojou starou matkou sa naopak, každý deň vídali, bývajú v bezprostrednej blízkosti, vždy sa zaujímali o ňu, či niečo nepotrebuje doniesť alebo pomôcť. Stará matka sa nikdy nesťažovala, a oni boli v úplnom presvedčení, že sú nablízku, keď bude potrebovať pomoc. Nevedeli si vysvetliť úkon poručiťky, ktorým ich vydedila, domnievali sa, že musela byť ovplyvnená svojou dcérou - žalovanou alebo, že vzhľadom na pokročilý vek, nevedela posúdiť následky svojho konania, že nepochopila zmysel listiny, ktorú podpísala. Žalobcovia označili závet za neplatný v časti určenia okruhu dedičov o veľkosti ich podielov, nakoľko opomína neopomenuteľných dedičov v čase spisania závetu, a to vnukov poručiťky - žalobcov. Považovali závet za neplatný v zmysle § 479 Občianskeho zákonníka, pretože ako neopomenuteľným dedičom im prislúcha dedičský podiel zo zákona ako dedičom v 1. dedičskej skupine.

2. Žalobcovia na pojednávaní uskutočnenom dňa 28.9.2015 (č.l. 33 spisu) okrem iného uviedli, že medzi nimi a poručiťkou boli primerane dobré vzťahy. Poručiťka nevyžadovala od nich dennú opateru a starostlivosť aj z dôvodu, že sa o ňu starala žalovaná. Nikdy nedali svojim konaním dôvod na ich vydedenie. Ďalej poukázali na to, že v čase spisania závetu mala poručiťka 86 rokov, bola teda vo vysokom veku, trpela Parkinsonovou chorobou vo vysokom štádiu a majú tak pochybnosti, či mohla vôbec listinu o vydedení podpísať a či vedela rozpoznať dôsledky konania. Navrhli preto ustanoviť znalca z odboru grafológie z ohľadom na podozrenie, že poručiťka závet a listinu o vydedení nepodpísala.

3. Žalovaná na tom istom pojednávaní uviedla, že žalobu považuje za nedôvodnú. Závet a listina spĺňa formálne aj materiálne náležitosti pre právny úkon. Pre vydedenie existovali dôvody. Napriek tomu, že poručiťka bola vo vysokom veku, bola spôsobilá na úkony a zdravotný stav bol primeraný veku. V prípade, že by súd dospel k záveru o neplatnosti listiny o vydedení, žalobcom by patrila len polovica zákonného podielu a v prípade, že by súd dospel k záveru o neplatnosti závetu aj listiny, ďalšie požadované určenie, že žalobcovia sú dedičia zo zákona, je nadbytočné. Navrhla preto žalobu zamietnuť.

4. Žalobcovia v záverečnej reči uviedli, že trvajú v celom rozsahu na podanej žalobe v tom zmysle, že listina o vydedení spísaná spolu so závetom je neplatným právnym úkonom, pretože prejav vôle poručiťky nezodpovedá zákonom stanoveným podmienkam z hľadiska určitej prejavu, neobsahoval konkrétny dôvod vydedenia v zmysle § 469a ods. 1 Občianskeho zákonníka, keď nestačí len citácia tohto ustanovenia zákona. Skutočnosť, že dôvod vydedenia nebol daný, bola preukázaná z výsluchov strán sporu a svedkov v tomto konaní. So starou matkou boli v kontakte, vídali sa, žili v blízkosti a v prípade potreby jej pomáhali. Žalobca jej vykonával v dome potrebné opravy, vozil jej drevo. Poručiťka nemala žiaden dôvod na ich vydedenie. V konaní navrhli súdu, aby skúmal, či vzhľadom na vysoký vek a zlý zdravotný stav poručiťky, táto v čase spisania a podpísania závetu a listiny o vydedení netrpela duševnou poruchou, pre ktorú nebola schopná z medicínskeho hľadiska posúdiť následky svojho konania. Znalecký posudok vypracovaný P. žalobcovia považovali za najvierohodnejší zo všetkých troch posudkov, nakoľko znalkyňa sa detailne zaoberala zápismi v zdravotnej dokumentácii poručiťky, od začiatku zdravotných problémov poručiťky, jej liečbou s poukázaním na dlhodobé užívanie liekov proti bolesti (opioidov), ktoré lieky užívala desaťročia, a ktoré podľa jej názoru zanechali vážne stopy na psychike poručiťky. Posudok P. žalobcovia označili za povrchný a nepresvedčivý. Znaleckému posudku vypracovanému znaleckým ústavom vytkli jeho stručnosť a nedostatočnú odôvodnenosť, keď mali za to, že sa v ňom znalecký ústav nezaoberal ochoreniami poručiťky, v dôsledku ktorých užívala mnoho liekov proti bolesti na úrovni opioidov a na prípadné dôsledky tohto užívania na duševné zdravie poručiťky. Taktiež sa znalecký ústav jasne nevyjadril k záverom predchádzajúcich posudkov a čo ho viedlo k tomu, aby sa priklonil k posudku M.J.. Vzhľadom na to žalobcovia považovali závet a listinu o vydedení podpísaný dňa 22.11.2010 formou notárskej zápisnice za absolútne neplatný právny úkon. Navrhli preto, aby súd určil, že závet a listina o vydedení spísaná formou notárskej zápisnice u U., notársky úrad X., sp. zn. N XXX/XXXX, Nz XXXXX/XXXX, NCRIs XXXXX/XXXX dňa 22.11.2010 sú neplatné a žalobcovia sú dedičmi zo zákona po poručiťke C. nar. X.X.XXXX, zomrelej XX.X.XXXX.

5. Žalovaná v záverečnej reči poukázala na to, že žalobcovia sa domáhali určenia neplatnosti závetu a listiny o vydedení spísaných formou notárskej zápisnice, ktorá je v spisoch presne špecifikovaná, z dôvodu, že poručiťka vlastnoručne nepodpísala túto listinu, táto skutočnosť bola znalkyňou z odboru písomoznalectva preukázaná ako nepravdivá a znalecký posudok potvrdil, že poručiťka listinu vlastnoručne podpísala. Následne namietali nespôsobilosť poručiťky spísať právny úkon. Znaleckými posudkami a najmä znaleckým posudkom znaleckého ústavu bolo preukázané, že poručiťka v

rozhodujúcom období bola spôsobilá k vykonaniu napadnutého právneho úkonu. Z pohľadu formálnych náležitostí notárska zápisnica obsahuje všetky zákonom predpísané náležitosti, takže pokiaľ by súd prišiel k záveru, že nie sú dané dôvody na vydedenie, musel by prísť zároveň k záveru, že závet môže byť len relatívne neplatný. K danosti dôvodov vydedenia uviedla, že tak ako sú pomenované v notárskej zápisnici, to znamená, že žalobcovia poručiťke neposkytujú potrebnú pomoc, ktorú vzhľadom na vek a zdravotný stav potrebovala, sa domnievala, že výsluchmi svedkov a jej samotnej bolo preukázané, že jediný kto potrebnú pomoc v starobe a chorobe poručiťke poskytoval, bola ona a jej najbližší príbuzní, od sprevádzania k lekárovi, poskytovania osobnej hygieny, upratovania, varenia a pod. Nie je spor o tom, že žalobcovia poručiťku síce navštívili, ale bez poskytnutia potrebnej pomoci. Vzhľadom na to navrhol, aby súd žalobu zamietol.

6. Okresný súd Malacky v dedičskej veci po poručiťke C., rod. O., nar. X.X.XXXX, ktorá naposledy bývala v D. a zomrela XX.X.XXXX, uznesením zo dňa 11.3.2014 č.k XXD/XXX/XXXX-XX., ktoré nadobudlo právoplatnosť 13.6.2014, prerušil konanie o dedičstve do právoplatného skončenia konania o určenie, že žalobcovia sú dedičmi zo zákona a odkázal ich na podanie takejto žaloby v lehote 30 dní od právoplatnosti tohto uznesenia. Z odôvodnenia tohto rozhodnutia vyplýva, že žalobcovia sú vnukmi poručiťky (deti jej predumrelého syna O.) a prichádzajú do úvahy ako jej dedičia v 1. dedičskej skupine v zmysle § 473 ods. 2 Občianskeho zákonníka.

7. Z notárskej zápisnice sp. zn. N XXX/XXXX, Nz XXXXX/XXXX, NCRIs XXXXX/XXX0, napísanej dňa 22.11.2010 notárkou U., vyplýva, že uvedený deň sa pred notárku dostavila účastníčka právneho úkonu - C. rodená O., nar. X.X.XXXX, trvale bytom D., ktorá svoju totožnosť preukázala platným občianskym preukazom č. XXXXXX séria BU- a vyhlásila, že je plne spôsobilá na právne úkony a požiadala ju, aby do notárskej zápisnice pojala tento jej závet a listinu o vydedení: I/ Ja, C. po dobrom uvážení, z vlastnej vôle a bez akéhokoľvek nátlaku, si pre prípad svojej smrti želim, aby celý môj majetok, t. j. hnutelný ako aj nehnuteľný, ako aj všetky práva po mne nadobudla moja dcéra Y., nar. XX.X.XXXX., trvale bytom F. v celosti. II/ Zároveň v nadväznosti na ustanovenie § 469a ods. 1 písm. a/ Občianskeho zákonníka vydedujem svoje vnúčatá t.j. deti po mojom nebohom synovi O., G. a N. ako aj ich potomkov, pretože v rozpore s dobrými mravmi mi neposkytujú potrebnú pomoc, ktorú vzhľadom na môj vek a zdravotný stav potrebujem. Svoje rozhodnutie odôvodňujem tým, že dcéra Y. sa o mňa stará, poskytuje mi každodennú pomoc a opateru. Súčasne uvádzam, že iné deti nemám. III/ Beriem na vedomie poučenie notárky o tom, že neploletým potomkom sa musí dostať toľko, koľko robí ich dedičský podiel zo zákona, a ploletým potomkom toľko, koľko robí jedna polovica ich dedičského podielu zo zákona. Na konci notárskej zápisnice je vyhlásenie notárky, že o tomto notársku zápisnicu napísala, účastníčke prečítala a vysvetlila, a táto ju na znak súhlasu pred ňou vlastnoručne podpísala. Nižšie sa nachádza podpis účastníčky, ďalej podpis notárky a odtlačok jej úradnej pečiatky.

8. Žalobkyňa v rámci svojej výpovede uviedla, že jej vzťahy s poručiťkou boli dobré, boli susedia. S ohľadom na to, že chodila do práce sa nenavštevovali denne, ale normálne sa zdravili, chodili na rodinné oslavy, udržiavali vzťahy ako vnučka so starenkou. Poručiťka ju o konkrétnu pomoc alebo starostlivosť nežiadala, chodila tam ich matka, ale keď niečo potrebovala, povedala im to žalovaná, a to hlavne v čase, keď už poručiťka nevychádzala z domu tak komunikovali so žalovanou. Išlo len o banality - napr. poručiťke chýbal leukoplast a podobne. Poručiťku k lekárovi nesprevádzala, nakoľko to robila ich matka. O nákup potravín ju poručiťka nikdy nepožiadala. Uviedla, že nemá vedomosť o tom, že by starostlivosť o poručiťku zabezpečovali cudzí ľudia. Nebol na to ani dôvod, chodila tam ich matka s bratrancom U..

9. Žalobca v rámci svojej výpovede uviedol, že s poručiťkou ako aj so žalovanou mali žalobcovia dobré vzťahy. Bývali v jednom dvore, žalobca poručiťku navštevoval, rozprávali sa o rodine a aj o majetku. O poručiťku sa starala nielen žalovaná, ale aj rodinní príslušníci. Problém nastal až po jej smrti. Poručiťka nemala dôvod ho vydediť. Závet bol spísaný tri roky pred smrťou, keď poručiťka bola v zlom zdravotnom stave - triasli sa jej ruky, nevládala chodiť, sotva by sa dostala do X. k notárovi, musela byť pri tom niekým ovplyvnená. Mal za to, že poručiťka závet aj listinu o vydedení podpísala len preto, že nevedela, čo podpisuje.

10. Žalovaná v rámci svojej výpovede uviedla, že poručiťka jej povedala, že žalobkyňa ju deväť a trištvrté roka nenavštívila, predtým občas chodila, ale len preto, aby si požičala peniaze. Žalobca údajne chodil len za chlapcami do garáže a k nej nechodil. Matka žalobcov mala veľa aktivít, jednoducho nemala

čas a cez vikend k poručiteľke nechodila, vie to z vlastného pozorovania. Od roku 2004 až do smrti poručiteľky sa o ňu žalovaná denne starala. Keď chcela poručiteľka niekde ísť, vozil ju jej najstarší syn. U notárky s poručiteľkou nebola, nevie ani čo písala. O závete a listine sa dozvedela od poručiteľky až mesiac pred smrťou. Žalobkyňu vydedila preto, že „je nenažraná“ a žalobcu preto, že jej hovorí, že je „starena a glockaňa“. V roku 2010 síce nemohla veľmi chodiť, chodila len o barľách, rozumovo však bola v poriadku, ruky sa jej netriasli, bola dirigentom v rodine a nenechala sa ovplyvniť.

11. Svedkyňa P. (matka žalobcov) uviedla, že s poručiteľkou a žalovanou boli vo výborných vzťahoch. Nevedeli, čo boli podpisovať, nepovedali jej nič. Pozorovala však na poručiteľke, že už je chorľavá a že to už nie je ako predtým. Chodila tam poupratovať, porozprávali sa. Keď už bola ležiaca, nosila jej raňajky, nakŕmila ju a umyla. Žalobcovia ju takisto navštevovali, keď bolo treba a mali čas. Mali s ňou dobrý vzťah, žalobca jej chodil narúbať drevo, odviezol ju k lekárovi a kde potrebovala. Žalobkyňa sa prišla spýtať ako sa má. Poručiteľka sa na správanie žalobcov v jej prítomnosti nikdy neponosovala. V čase spisania závetu poručiteľka mala rozum, videla však, že už nevládze chodiť.

12. Svedok F. uviedol, že u žalobcu bol každodenne, je to jeho kamarát od základnej školy a je mu ako druhý brat. So žalovanou sa tiež veľmi dobre pozná, chodil k nej na kávu. V rokoch 2005 až 2013 už bola poručiteľka o palici, neskôr na vozíku. Doktor k nej chodil domov a predpisoval jej veľa liekov. Jeho veľmi dobre poznala, ale neskôr v roku 2011 jej už pamäť neslúžila. Žalobcu vychvaľovala, že je jej najlepší vnuk. Doviezol jej drevo, opravoval jej rôzne veci. Podobne môže povedať aj o vzťahu poručiteľky k žalobkyňi. Tak isto tam chodila dennodenne. Nemali žiadne hádky, žiadne rozbroje tam neboli. Poručiteľka sa na správanie žalobcov v jeho prítomnosti nikdy nesťažovala.

13. Svedok Q. uviedol, že je susedom strán sporu. O poručiteľku sa starala hlavne P. a ešte viac tam chodil syn žalovanej U. Pokiaľ ide o zdravotný stav poručiteľky v roku 2010, bola ešte v poriadku. Správala sa primerane jej veku, nevie o tom, že by bola nejaká „vedľajšia“, vždy ho poznala po mene. V čase, keď už s ňou bolo zle, tam už ale nechodil.

14. Svedok T. (manžel žalobkyne) uviedol, že k poručiteľke chodili pravidelne. Po tom, čo prekonal ťažkú operáciu, celá sa triasla. Lekári jej predpísali lieky, ktoré užívala vo veľkom množstve. Z tých liekov mohla byť mimo. Už pred rokom 2010 mala vidiny, čo vie od žalovanej. V roku 2010 ho už poručiteľka nepoznala, mýliła si aj osoby z rodiny. Pokiaľ ide o starostlivosť o poručiteľku, keď sa niečo pokazilo, vždy to išiel opraviť žalobca. Aj on so ženou jej pomáhali, varili pre ňu. Od roku 2013 sa o poručiteľku staral predovšetkým U..

15. Svedok W. (syn žalobcu) uviedol, že keď ho poručiteľka požiadala s niečím pomôcť nemal s tým problém, pomáhal jej v bežných veciach a to isté platí i o žalobcovi. Zdravotný stav poručiteľky sa zhoršoval, začala si ho mýliť s inými osobami, mohlo to byť už aj v rokoch 2005 - 2008, rozum jej už asi nefungoval ako mal.

16. Svedok U. (syn žalovanej) uviedol, že u poručiteľky bol od svojich 4 mesiacov, ich vzťah bol preto veľmi blízky. Po tom, čo sa oženil, sa odsťahoval, ale bol s ňou stále v kontakte. Skoro každý týždeň sa u nej zastavil. Každý deň spolu telefonovali, poručiteľka sa mu žalovala. Po rozvoде, od roku 2009 býval zase u poručiteľky. Vie preto, aké tam boli vzťahy, čo prežívala vo vzťahu k žalobcom. Problémy začali už dávnejšie, poručiteľka nebola s nimi spokojná. Hovorila, že nemajú pre ňu pekného slova a prídu, len keď niečo potrebujú. Od roku 2004 tam už bolo všetko zrútené, žalobkyňa k poručiteľke už vôbec nechodila. Keď prišla o ňu sanitka, nejavila o ňu záujem. Keď došiel za ňou žalobca, nazval ju stará glcava. Žalobca tam prišiel, len keď bratia robili niečo v garáži, ale aby prišiel len za poručiteľkou, tak to nie. Syn žalobcu za ňou chodil, pomáhal jej, keď to potrebovala. Matka žalobcov k poručiteľke občas chodila, len tak sa pomodliť a porozprávať. Do roku 2012 si babka sama varila, upratovala, len mala problémy s nohami. Vozieval ju na vyšetrenia k lekárovi alebo lekár prišiel k nej. Lieky pre babku vyzdvihla matka žalobcov. V období rokov 2004 až 2010, keď poručiteľka spísala závet, poznala presne svoje okolie, orientovala sa v čase a v priestore. Pamätala si presne, čo zasadila pred rokom a čo bude sadiť teraz. Do spísania závetu bola úplne v pohode, určite bola pri zmysloch. Od mozgovej príhody z decembra 2012 bola odkázaná na pomoc iných, starostlivosť o ňu ostala na ňom.

17. Svedkyňa P. uviedla, že žalovaná je jej svokra. S poručiteľkou a žalovanou žila v spoločnej domácnosti od roku 2000 do roku 2012. V období rokov 2000 až 2004 boli vzťahy v norme, všetci sa navštevovali,

chodili tam aj žalobcovia. Postupne vzťahy ochladli. Nemala pocit, že by žalobkyňa po roku 2004 chodila k poručiiteľke na návštevu na pravidelnej báze. Žalobca sa v tom období po dvore určite pohyboval, avšak ho nevidela ísť priamo k poručiiteľke. Poručiiteľka nebola na tom zdravotne až tak zle až do roku 2012, keď sa jej zdravotný stav zhoršil a zostala ležiaca. Do roku 2012 (kým neodišla so spoločnej domácnosti s poručiiteľkou) ju vnímala ako človeka, ktorý dokáže sám fungovať, vzhľadom na svoj vek. Mala problémy s chôdzou, nemôže však povedať, že by sa nevedela o seba postarať, alebo že by nevedela o sebe. Určite nebola nepríčetná.

18. Súd na návrh žalobcov uznesením zo dňa 11.4.2016 č.k. 4C/37/2014-49 nariadil znalecké dokazovanie a ustanovil znalkyňu z odboru písmoznalectvo a odvetvia ručné písmo P.. Úlohou znalkyne bolo ustáliť, či podpis poručiiteľky na právnom úkone - závet a listina o vydedení, spísanej formou notárskej zápisnice dňa 22.11.2010, je jej pravým podpisom a v prípade, že znalkyňa nedospeje k jednoznačnému záveru, uviesť percento, resp. stupeň pravdepodobnosti svojho záveru. Uvedená znalkyňa v znaleckom posudku č. XX/XXXX zo dňa 28.7.2017 dospela k záveru, že sporný podpis vyhotovený v priezvisku X., obsiahnutý na predmetnej notárskej zápisnici, je pravým podpisom poručiiteľky.

19. Súd na návrh žalobcov uznesením zo dňa 11.1.2018 č.k. 4C/37/2014-204 nariadil znalecké dokazovanie a ustanovil znalkyňu z odboru zdravotníctvo a farmácia, odvetvia psychiatria P. Úlohou znalkyne bolo zodpovedať nasledujúce otázky: 1/ či poručiiteľka v čase spísania závetu a listiny o vydedení (22.11.2010) trpela duševnou poruchou a o akú duševnú poruchu sa jednalo, 2/ v prípade, že znalkyňa príde k záveru, že poručiiteľka v čase spísania závetu a listiny o vydedení trpela duševnou poruchou, či s ohľadom na charakter poruchy bola schopná z medicínskeho hľadiska posúdiť následky svojho konania vzhľadom na svoj zdravotný stav. Znalkyňa v znaleckom posudku č. X/XXXX zo dňa 9.4.2018 dospela k záveru, že poručiiteľka v čase spísania závetu a listiny o vydedení trpela duševnou chorobou - vaskulárnou demenciou a vzhľadom na toto duševné ochorenie nebola schopná z medicínskeho hľadiska posúdiť následky svojho konania. V znaleckom posudku okrem iného uviedla, že v roku 2002 mala poručiiteľka v zdravotnej dokumentácii prvýkrát uvedenú diagnózu atherosclerosis universalis, čo je starý názov pre vaskulárnu demenciu. Ide o demenciu, ktorá sa vyvíja na podklade ischemických zmien mozgového tkaniva na podklade aterosklerotického postihnutia ciev pod obrazom zhoršujúcej sa psychickej a fyzickej výkonnosti. O progresii psychických a fyzických ťažkostí svedčí nález urológa P. z roku 2009, kde sa uvádza sťažovaný kontakt, imobilita a Alzheimerova demencia. Nález demencie podporuje aj CT vyšetrenie mozgu počas hospitalizácií pri opakovanej náhlej cievnej mozgovej príhode na geriatrickom oddelení v P. v roku 2013, kde sa opisuje okrem iného aj prítomnosť aterosklerotických plátov (starších), dementný syndróm vs vaskulárny. Vaskulárna demencia, psychické ochorenie, ktorým zosnulá trpela minimálne od roku 2002 sa prejavuje stratou výkonnosti a pružnosti, sťažovanou koncentráciou pozornosti, unaviteľnosťou, ťažkopádnosťou, nerozhodnosťou, poruchou vštiepivosti pamäti, sťažovanou vybaviteľnosťou, emočnou nerovnováhou, vzťahovačnosťou, dochádza k stavom zmätenosti, dezorientácie. Na základe uvedených skutočností znalkyňa podporovala konštatovanie, že v čase spísania závetu a listiny o vydedení, t.j. 22.11.2010, sa u zosnulej jednalo o klinický obraz vaskulárnej demencie, kedy vzhľadom na uvedené psychické ochorenie nedokázala posúdiť následky svojho konania.

20. Súd na návrh žalovanej vykonal na pojednávaní dňa 15.10.2018 výsluch znalkyne P. Táto zotrvala na svojich záveroch uvedených v znaleckom posudku. Dodala, že demencia je stav nezvratný, pokiaľ jej bola diagnostikovaná v predchádzajúcom období, v roku 2010 nemohlo prísť k zlepšeniu zdravotného stavu poručiiteľky. To jednoznačne vyplýva zo zdravotnej dokumentácie poručiiteľky. Uviedla, že sa opomenula vyjadriť k závislosti na opiátoch (Tramal). V posudku uviedla škodlivé užívanie, avšak tieto opiáty boli poručiiteľke predpisované v mesačných intervaloch. Tieto látky majú vplyv na rozpoznávaciu schopnosť. Tramal bol poručiiteľke predpisovaný od roku 2010, predtým jej bol predpisovaný Algifen. Ďalej uviedla, že diagnostikovať vaskulárnu demenciu je schopný aj všeobecný lekár. Postačuje totiž, že lekár vidí, že pacient neadekvátne odpovedá, zabúda, nie je orientovaný a k tomu trpí ischemickou chorobou srdca alebo hypertenziou. Poručiiteľke ju diagnostikoval P. v roku 2002. Špecialista urológ P. uviedol, že kontakt s pacientkou nie je možný pre komorditu a alzheimer, tieto diagnózy sa neskôr potvrdili pri neskorších hospitalizáciách. Pokiaľ P. toto konštatoval v roku 2009, tento stav je nezvratný a nemohlo prísť k zlepšeniu zdravotného stavu v roku 2010.

21. Žalovaná reagovala na závery znaleckého posudku P. predložením súkromného znaleckého posudku č. XX/XXXX, vyhotoveným dňa 21.10.2019 znalcom z odboru zdravotníctvo a farmácia, odvetvia psychiatria P.. Úlohou znalca bolo zodpovedať na tieto otázky: 1/ či poručiiteľka v čase vykonania právneho úkonu - spísania predmetnej notárskej zápisnice zo dňa 22.11.2010, ktorou bol spísaný závet a listina o vydedení, mohla rozpoznať dôsledky svojho konania, 2/ či poručiiteľka bola schopná dostatočne zrozumiteľne vyjadriť svoju vôľu v čase spísania tejto notárskej zápisnice, ktorou bol spísaný závet a listina o vydedení. Znalec v znaleckom posudku dospel k záveru, že u poručiiteľky v čase spísania závetu a listiny o vydedení nebola preukázaná duševná porucha (choroba), pre ktorú by nemohla rozpoznať dôsledky svojho konania a dostatočne zrozumiteľne vyjadriť svoju vôľu. Znalec ďalej uviedol, že poručiiteľka nebola nikdy - počas celého svojho života - liečená na psychiatrickom, resp. gerontopsychiatrickom oddelení. Obvodný lekár vykonával u poručiiteľky domáce návštevy. Z autentických záznamov o týchto návštevách z novembra a decembra 2010 neplynie, že by s poručiiteľkou nebol postačujúci kontakt, nie sú z nich znateľné indície pre neschopnosť zomrelej komunikovať. Nález urológa z roku 2009 nie je dostatočný pre to, aby sa z neho dalo usudzovať na organickú poruchu - už vytvorenú demenciu. Táto, a to cievného pôvodu, sa v dokumentácii uvádza až v terminálnom období života poručiiteľky (od konca roka 2012), kedy sa na geriatrickom oddelení konštatuje ischemická cievná príhoda v bielej hmote mozgu a aterosklerotické pláty na vnútorných častiach krkavíc (karotíd). Dôležitým je, z aspektu pozdĺžneho vyhodnotenia stavu zomrelej, so spätnou lokalizáciou na rok 2010, že na CT vyšetrení mozgu z rokov 2012, 2013 sa nevyskytuje údaj atrofie mozgovej kôry. Aterosklerotické pláty nie sú kvantifikované, teda nie je uvedené, do akej miery zasahovali do vnútorného priestoru - priesvitu tepny - a tým znemožňovali prístup krvi do mozgu. CT vyšetrenie mozgu nepreukázalo zásadné cieвне zmeny v mozgu, resp. tieto preukázalo až na prelome rokov 2012/2013 a to bez atrofie kôry mozgu, či podkôrových priestorov mozgu. Čo sa týka užívania analgetík, zomrelá ich mala predpisované od svojho lekára, „škodlivé užívanie“ je taktiež len špekuláciou. Znalec nesúhlasil so stanovením vaskulárnej demencie na čas vykonania znaleckého úkonu poručiiteľkou. Podľa znalca nejestvujú na tento čas žiadne klinické dôkazy pre stanovenie tejto duševnej organickej poruchy, obzvlášť nie v razancii diskvalifikovania psychických funkcií poručiiteľky. Spätným vyhodnotením od roku 2012/2013 (až po čas úmrtia poručiiteľky) je etické konštatovať, že zásadné zmeny „dementný syndróm v.s. na cievnom podklade“ sa vytvoril až v čase po decembri 2012.

22. Vzhľadom na to, že závery vyššie uvedených znalcov boli v zrejmom rozpore, súd na návrh žalobcov uznesením zo dňa 5.1.2021 č.k. 4C/37/2014-388 nariadil znalecké dokazovanie a ustanovil znalecký ústav forensic.sk Inštitút forezných medicínskych expertíz s.r.o., z odboru zdravotníctvo a farmácia, pričom úlohou znaleckého ústavu bolo odpovedať na nasledujúce otázky: 1/ či poručiiteľka v čase spísania závetu a listiny o vydedení (dňa 22.11.2010) trpela duševnou poruchou, a ak áno, o akú duševnú poruchu sa jednalo, 2/ v prípade, že znalecký ústav príde k záveru, že poručiiteľka v čase spísania závetu a listiny o vydedení (dňa 22.11.2010) trpela duševnou poruchou, či s ohľadom na charakter tejto poruchy bola schopná z medicínskeho hľadiska posúdiť následky svojho konania a svoje konanie ovládnuť, 3/ uviesť prípadné iné zistenia, ktoré by mohli mať vplyv na zistené závery, 4/ vyjadriť sa k záverom vyplývajúcim zo znaleckého posudku P. č. X/XXXX. zo dňa 9.4.2018 a znaleckého posudku P. č. XX/XXXX zo dňa 21.10.2019.

23. Znalecký ústav v znaleckom posudku č. XXXXX/XXXX zo dňa 6.4.2022 dospel k záveru, že poručiiteľka v čase spísania závetu a listiny o vydedení (dňa 22.11.2010) netrpela duševnou poruchou a bola z medicínskeho hľadiska schopná posúdiť následky svojho konania a toto svoje konanie ovládnuť. Znalecký ústav tak potvrdil závery znaleckého posudku č. XX/XXXX zo dňa 21.10.2019 vypracovaného P. V znaleckom posudku uviedol, že poručiiteľka v priebehu života nebola vyšetovaná, ani liečená psychiatrom. V súvislosti s chronickými ťažkosťami pohybového aparátu jej boli dlhodobo predpisované medikamenty od bolesti. Nie je možné potvrdiť závislosť, či škodlivé nadužívanie medikamentov, prípadné úvahy v tomto smere zostávajú na úrovni špekulácií. Jej všeobecný lekár u nej dňa 21.3.2002 okrem iného uviedol diagnózu AS universalis (aterosclerosis universalis). Táto diagnóza označuje celkovú sklerózu (kôrnatenie, zužovanie) ciev organizmu. Diagnóza nehovorí nič o duševnom stave danej osoby, z forenzne-psychiatrického hľadiska je nepoužiteľná. Dňa 31.8.2009 urológ okrem iného u poručiiteľky uviedol diagnózu M. Alzheimer (Alzheimerova choroba). Vzhľadom na to, že uvedenú diagnózu nestanovil psychiater a neboli zadokumentované konkrétne príznaky, na základe ktorých bola táto diagnóza v tom čase stanovená - je takto stanovená konkrétna diagnóza z forenzne-psychiatrického hľadiska nepoužiteľná. Navyše, pri ďalších kontrolách (január 2013, jún 2013) už urológ túto diagnózu neuvádza. Dodatočne, na základe príznakov zaznamenaných v zdravotnej dokumentácii v rokoch

2012-2013 možno túto diagnózu označiť za nesprávne stanovenú, a konštatovať, že poručiiteľka (v auguste 2009, ani v čase sporného právneho úkonu) netrpela Alzheimerovou chorobou. Poručiiteľka v decembri 2012 prekonala ischemickú mozgovú príhodu, bola u nej konštatovaná aj minulé prekonaná cievna mozgová príhoda (neznámeho dáta - v tzv. bazálnych gangliách vpravo postmalatická lézia veľkosti 7 x 4 mm). Mozgová atrofia (úbytok mozgovej hmoty) na (opakovanom) vyšetrení počítačovou tomografiou v tom čase nebola zistená. Od toho času boli u nej v dokumentácii zaznamenané poruchy orientácie. V auguste 2013 bola u nej na vyšetrení počítačovou tomografiou popisovaná difúzna mozgová atrofia. Na základe uvedeného znalecký ústav dospel k záveru, že nedošlo k preukázaniu duševnej choroby alebo duševnej poruchy, ktorá by poručiiteľku robila neschopnou vykonávať právne úkony ku dňu 22.11.2010. Potvrdil tak závery znaleckého posudku vypracovaného znalcom P.. Znalecký ústav vo vzťahu ku konštatovaniam P. v znaleckom posudku uviedol, že atherosclerosis universalis nie je starý názov pre vaskulárnu demenciu, ale názov pre celkovú sklerózu ciev organizmu. Starý názov pre vaskulárnu demenciu je aterosklerotická demencia, ktorá uvedená nebola. Nález dementného syndrómu u poručiiteľky je až z augusta 2013 a nie je ho možné vzťahovať k času sporného právneho úkonu (je o ňom možné uvažovať maximálne od mozgovej príhody v decembri 2012), nález starších aterosklerotických plátov taktiež nič nevypovedá o duševnom stave alebo jej v čase sporného právneho úkonu.

24. Na návrh žalobcov súd na pojednávaní dňa 28.9.2022 vyslúchol znalca P., ktorý bol jedným zo znalcov podieľajúcich sa na vypracovaní znaleckého posudku znaleckého ústavu. Tento znalec uviedol, že od času vypracovania znaleckého posudku znaleckého ústavu nie sú známe žiadne nové odborné skutočnosti, pre ktoré by ho bolo potrebné dopĺňať alebo meniť. Zdôraznil, že nebohá nebola v priebehu života nikdy vyšetrená, ani liečená psychiatrom. Podľa dostupných dokladov o prípadnej duševnej poruche významnej vo vzťahu k právnemu úkonu možno teoreticky hovoriť až od záveru roku 2012, nie však k dátumu z roku 2010. Všetky údaje v zdravotnej dokumentácii, z ktorých vychádzala znalkyňa C., sú podľa ich názoru podkladom len pre hypotetické názory o duševnom stave alebo jej v rozhodnom dátume, avšak duševnú poruchu v rozhodnom dátume na jej základe nie je možné potvrdiť. Na otázku súdu, aby znalec bližšie vysvetlil z čoho znalecký ústav vychádzal, keď dospel k záveru, že na základe príznakov zaznamenaných v zdravotnej dokumentácii v rokoch 2012-2013 možno konštatovať, že poručiiteľka v roku 2009 a ani v čase sporného právneho úkonu netrpela Alzheimerovou chorobou, znalec uviedol, že poručiiteľka bola v roku 2012 hospitalizovaná, robil sa jej vtedy podrobný röntgen mozgu (tzv. CT vyšetrenie), bolo zistené sklerotické poškodenie mozgu, nebola však zistená mozgová atrofia (chorobný úbytok mozgovej hmoty). Sklerotické poškodenie poukazuje na možnosť cievnej demencie, neprítomnosť atrofie vylučuje Alzheimerovu demenciu.

25. Podľa § 470 ods. 1 C.s.p., ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti.

26. Podľa § 470 ods. 2 C.s.p., právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované. Ak sa tento zákon použije na konania začaté pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, nemožno uplatňovať ustanovenia tohto zákona o predbežnom prejednaní vecí, popretí skutkových tvrdení protistrany a sudcovskej koncentrácii konania, ak by boli v neprospech strany.

27. Podľa § 80 písm. c/ O.s.p., návrhom na začatie konania možno uplatniť, aby sa rozhodlo najmä o určení, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem.

28. Podľa § 38 ods. 2 Občianskeho zákonníka, takisto je neplatný právny úkon osoby konajúcej v duševnej poruche, ktorá ju robí na tento právny úkon neschopnou.

29. Podľa § 39 Občianskeho zákonníka, neplatný je právny úkon, ktorý svojím obsahom alebo účelom odporuje zákonu alebo ho obchádza alebo sa priech dobrým mravom.

30. Podľa § 40 ods. 3 Občianskeho zákonníka, písomný právny úkon je platný, ak je podpísaný konajúcou osobou; ak právny úkon robia viaceré osoby, nemusia byť ich podpisy na tej istej listine, ibaže právny predpis ustanovuje inak. Podpis sa môže nahradiť mechanickými prostriedkami v prípadoch, keď je to obvyklé.

31. Podľa § 40a Občianskeho zákonníka, ak ide o dôvod neplatnosti právneho úkonu podľa ustanovení § 49a, 140, § 145 ods. 1, § 479, § 589 a § 701 ods. 1, považuje sa právny úkon za platný, pokiaľ sa ten, kto je takým úkonom dotknutý, neplatnosti právneho úkonu nedovolá. Neplatnosti sa nemôže dovolávať ten, kto ju sám spôsobil. To isté platí, ak právny úkon nebol urobený vo forme, ktorú vyžaduje dohoda účastníkov (§ 40). Ak je právny úkon v rozpore so všeobecne záväzným právnym predpisom o cenách, je neplatný iba v rozsahu, v ktorom odporuje tomuto predpisu, ak sa ten, kto je takým úkonom dotknutý, neplatnosti dovolá.

32. Podľa § 469a ods. 1 písm. a/ Občianskeho zákonníka, poručiteľ môže vydediť potomka, ak v rozpore s dobrými mravmi neposkytol poručiteľovi potrebnú pomoc v chorobe, v starobe alebo v iných závažných prípadoch.

33. Podľa § 469a ods. 2 Občianskeho zákonníka, pokiaľ to poručiteľ v listine o vydedení výslovne určí, vzťahujú sa dôsledky vydedenia aj na osoby uvedené v § 473 ods. 2.

34. Podľa § 469a ods. 3 Občianskeho zákonníka, o náležitostiach listiny o vydedení a o jej zrušení platia obdobne ustanovenia § 476 a 480; v listine však musí byť uvedený dôvod vydedenia.

35. Podľa § 473 ods. 1 Občianskeho zákonníka, v prvej skupine dedia poručiteľove deti a manžel, každý z nich rovnakým dielom.

36. Podľa § 473 ods. 2 Občianskeho zákonníka, ak nededí niektoré dieťa, nadobúdajú jeho dedičský podiel rovnakým dielom jeho deti. Ak nededia ani tieto deti alebo niektoré z nich, dedia rovnakým dielom ich potomci.

37. Podľa § 476 ods. 1 Občianskeho zákonníka, poručiteľ môže závet buď napísať vlastnou rukou, alebo ho zriadiť v inej písomnej forme za účasti svedkov alebo vo forme notárskej zápisnice.

38. Podľa § 476 ods. 2 Občianskeho zákonníka, v každom závete musí byť uvedený deň, mesiac a rok, kedy bol podpísaný, inak je neplatný.

39. Podľa § 476d ods. 1 Občianskeho zákonníka, poručiteľ môže prejaviť svoju poslednú vôľu do notárskej zápisnice; osobitný zákon ustanovuje, kedy sa musí úkon urobiť pred svedkami.

40. Podľa § 479 Občianskeho zákonníka, maloletým potomkom sa musí dostať aspoň toľko, koľko robí ich dedičský podiel zo zákona, a plnoletým potomkom aspoň toľko, koľko robí jedna polovica ich dedičského podielu zo zákona. Pokiaľ tomu závet odporuje, je v tejto časti neplatný, ak nedošlo k vydedeniu uvedených potomkov.

41. Žalobcovia sa žalobou v tejto veci domáhali, aby súd určil, že závet a listina o vydedení spísané do notárskej zápisnice u U., sp. zn. N XXX/XXXX, Nz XXXXX/XXXX, NCRIs XXXXX/XXXX dňa 22.11.2010, sú neplatné a tiež že sú dedičmi zo zákona po poručiťke. Určenia, že sú dedičmi zo zákona sa žalobcovia domáhali na základe odkazu súdu v dedičskom konaní po poručiťke C., rod. O., nar. X.X.XXXX, zomr. XX.X.XXXX., naposledy bytom v D., vedenom na Okresnom súde Malacky pod sp. zn. XXD/XXX/XXXX. Uznesením zo dňa 11.3.2014 č.k. 12D/495/2013-41, ktoré nadobudlo právoplatnosť 13.6.2014, totiž súd odkázal žalobcov, aby v lehote 30 dní od právoplatnosti tohto uznesenia podali žalobu proti žalovanej o určenie, že sú dedičmi zo zákona. Žalobcovia žalobu podali na tunajšom súde dňa 1.7.2014, teda včas. Keďže žaloba bola podaná ešte za účinnosti O.s.p., súd s poukazom na § 470 ods. 1 a 2 C.s.p. posudzoval prípustnosť jednotlivých petítov žaloby podľa O.s.p.

42. Pokiaľ ide o určenie neplatnosti listiny o vydedení, jedná sa o určovaciu žalobu v zmysle § 80 písm. c/ O.s.p., podľa ktorého návrhom na začatie konania možno uplatniť, aby sa rozhodlo najmä o určení, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem. Základnou podmienkou dôvodnosti a teda východiskom prípadnej úspešnosti určovacej žaloby podľa § 80 písm. c/ O.s.p., ktorá je svojou podstatou žalobou preventívnou, je existencia naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení. Rozumie sa tým právny záujem žalobcu. Právny záujem žalobcu musí byť podľa požiadavky zákona kvalifikovaný, t. j. naliehavý. Posúdenie naliehavého právneho záujmu je otázkou právnej kvalifikácie rozhodujúcich skutočností. Pre žalobcu to znamená nielen nevyhnutnosť

tvrdiť, ale aj doložiť (označiť) skutočnosti, z ktorých vyplýva existencia naliehavého právneho záujmu na žiadanom určení, čo je jednou z podmienok na to, aby súd mohol v rozsudku žalobe meritórne vyhovieť. Naliehavosť právneho záujmu je charakterizovaná určitými aspektmi: žalovaným je popieraná existencia (neexistencia) práva, či právneho pomeru žalobcu, teda je tu stav, že právo, resp. právny vzťah medzi stranami je sporný (existencia aktuálneho stavu objektívnej právnej neistoty medzi stranami); jestvuje ohrozenie práva či právneho vzťahu, prípadne stav neistoty právneho postavenia žalobcu, ktorý nemožno odstrániť inak len určovacím výrokom; jestvuje potreba odstránenia tejto neistoty, resp. ohrozenia práva alebo právneho vzťahu.

43. Z ustálenej judikatúry vzťahujúcej sa k § 80 písm. c/ O.s.p. vyplýva, že naliehavý právny záujem nie je daný, ak požadované určenie má povahu len predbežnej otázky vo vzťahu k posúdeniu, či tu je alebo nie je právny vzťah alebo právo (viď rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 112/2000, ZSP 6/06). O takúto situáciu išlo aj v prejednávanej veci, keďže určenie neplatnosti listiny o vydedení predstavuje iba predbežnú otázku vo vzťahu k určeniu dedičského práva žalobcov. Navyše, v danom prípade dedičský súd odkázal žalobcov na podanie žaloby o určenie, že sú dedičmi zo zákona, a nie o určenie neplatnosti listiny o vydedení. Takáto žaloba by nijako nebránila dedičskému súdu, aby bez žalobcov, len so žalovanou ako dedičkou so závetu, pokračoval v prerušenom dedičskom konaní. Žalobcovia preto mali naliehavý právny záujem len na určení, že sú dedičmi zo zákona. So zreteľom na uvedené, súd žalobu v časti určenia neplatnosti listiny o vydedení pre nedostatok naliehavého právneho záujmu žalobcov na požadovanom určení zamietol. Otázku, či je listina o vydedení platným právnym úkonom, súd v konaní riešil len ako otázku predbežnú.

44. Žalobcovia v prvom rade tvrdili, že poručiťka listinu o vydedení nepodpísala. Zo záverov znaleckého posudku č. XX/XXXX znalkyne z odboru písomznanectvo, odvetvia ručné písmo P. ale vyplynulo, že sporný podpis vyhotovený v priezvisku X. na notárskej zápisnici obsahujúcej závet a listinu o vydedení je pravým podpisom poručiťky. Tento dôvod neplatnosti právneho úkonu preto nebol daný.

45. Ďalej žalobcovia uvádzali, že poručiťka vzhľadom na svoj pokročilý vek a zlý zdravotný stav nevedela posúdiť následky svojho konania a nepochopila zmysel listiny, ktorú podpísala. Tvrdili teda neplatnosť právneho úkonu podľa § 38 ods. 2 Občianskeho zákonníka, v zmysle ktorého je neplatný právny úkon osoby konajúcej v duševnej poruche, ktorá ju robí na tento právny úkon neschopnou.

46. Zo záverov znaleckého posudku P. vyplynulo, že poručiťka v čase spísania závetu a listiny o vydedení trpela duševnou poruchou - vaskulárnou demenciou, a preto nebola schopná z medicínskeho hľadiska posúdiť následky svojho konania. Naproti tomu P. v súkromnom znaleckom posudku konštatoval, že u poručiťky v čase spísania závetu a listiny o vydedení nebola zistená duševná porucha, pre ktorú by nemohla rozpoznať dôsledky svojho konania a nebola by schopná dostatočne zrozumiteľne vyjadriť svoju vôľu. S týmto záverom sa vo svojom znaleckom posudku stotožnil aj znalecký ústav, ktorý dospel k záveru, že poručiťka v čase spísania závetu a listiny o vydedení netrpela duševnou poruchou a z medicínskeho hľadiska bola schopná posúdiť následky svojho konania a toto svoje konanie ovládnuť. Znalecký ústav v prvom rade zdôraznil, že poručiťka nebola počas svojho života nikdy vyšetrená, ani liečená psychiatrom. V súvislosti s chronickými ťažkosťami pohybového aparátu jej síce dlhodobo predpisované medikamenty od bolesti, nie je však možné potvrdiť závislosť, či škodlivé nadužívanie medikamentov a prípadné úvahy v tomto smere zostávajú na úrovni špekulácií. Pokiaľ P. v znaleckom posudku poukazovala na to, že všeobecný lekár u poručiťky v roku 2002 uviedol aj diagnózu atherosclerosis universalis, čo je starý názov pre vaskulárnu demenciu, znalecký ústav sa s týmto jej názorom nestotožnil. Vysvetlil, že starý názov pre vaskulárnu demenciu je aterosklerotická demencia, ktorá ale poručiťke diagnostikovaná nebola. Atherosclerosis universalis nie je starý názov pre vaskulárnu demenciu, ale pre celkovú sklerózu (kôrnatenie, zužovanie) ciev organizmu. Uvedená diagnóza nehovorí nič o duševnom stave danej osoby a z forenzne-psychiatrického hľadiska je nepoužiteľná. Ďalej znalecký ústav skonštatoval, že hoci v roku 2009 urológ u poručiťky uviedol diagnózu Alzheimerova choroba, so zreteľom na to, že túto diagnózu nestanovil psychiater a neboli ani zadokumentované konkrétne príznaky, na základe ktorých bola táto diagnóza v tom čase stanovená, je takto stanovená konkrétna diagnóza z forenzne-psychiatrického hľadiska nepoužiteľná. Navyše, pri ďalších kontrolách v roku 2013 už urológ túto diagnózu neuviedol. Podľa názoru znaleckého ústavu, možno dodatočne (na základe príznakov zaznamenaných v zdravotnej dokumentácii poručiťky v rokoch 2012-2013) túto diagnózu označiť za nesprávne stanovenú a konštatovať, že poručiťka v auguste 2009 a ani v čase sporného právneho úkonu netrpela Alzheimerovou chorobou. Znalecký

ústav vychádzal z toho, že poručiiteľke sa v roku 2012 robil podrobný röntgen mozgu (CT vyšetrenie), pričom poručiiteľke nebola zistená mozgová atrofia (chorobný úbytok mozgovej hmoty), čo vylučuje Alzheimerovu demenciu. Nález dementného syndrómu u poručiiteľky je až z augusta 2013 a nie je ho možné vzťahovať k času sporného právneho úkonu (je o ňom možné uvažovať maximálne od mozgovej príhody v decembri 2012), nález starších aterosklerotických plátov taktiež nič nevytvorí o duševnom stave alebo jej v čase sporného právneho úkonu. Všetky údaje v zdravotnej dokumentácii, z ktorých vychádzala znalkyňa P., sú podľa znaleckého ústavu podkladom len pre hypotetické názory o duševnom stave alebo jej v rozhodnom dátume, avšak duševnú poruchu v rozhodnom dátume na jej základe nie je možné potvrdiť. Vyššie uvedené závery znaleckého ústavu sú logické a presvedčivé, pričom možno konštatovať, že znalecký ústav sa zároveň jasne a zrozumiteľne vysporiadal aj s opačnými závermi uvedenými v znaleckom posudku P. Súd preto za podklad pre svoje rozhodnutie vzal znalecký posudok znaleckého ústavu, ktorý v zhode so znaleckým posudkom znalca P., dospel k záveru, že poručiiteľka v čase spísania závetu a listiny o vydedení netrpela duševnou poruchou a z medicínskeho hľadiska bola schopná posúdiť následky svojho konania a toto svoje konanie ovládnuť.

47. K okolnostiam týkajúcim sa psychického stavu poručiiteľky v čase spísania závetu a listiny o vydedení boli vypočutí viacerí svedkovia, pričom výpovede väčšiny z nich nasvedčujú tomu, že poručiiteľka v čase spísania tejto listiny bola schopná posúdiť následky svojho konania a svoje konanie ovládnuť. Z výpovede U. vyplynulo, že poručiiteľka až do spísania závetu bola úplne v pohode, určite bola pri zmysloch. P. uviedla, že poručiiteľka až do roku 2012 bola schopná sa o seba postarať a nemožno povedať, že by nevedela o sebe, že by bola nepričetná. Z výpovede suseda Q. vyplynulo, že poručiiteľka bola v roku 2010 ešte v poriadku, nebola nejaká „vedľajšia“. Taktiež P. výslovne uviedla, že v čase spísania závetu poručiiteľka mala ešte rozum. Svedkovia T. a W. síce uviedli, že v roku 2010 si ich už poručiiteľka mýlila s inými osobami, uvedené však súd nemal v konaní za preukázané, nakoľko ich výpovede sú v tejto časti v priamom rozpore s výpoveďou suseda poručiiteľky svedka P., ktorý výslovne uviedol, že poručiiteľka ho vždy poznala aj po mene, ako aj U., ktorý uviedol, že až do spísania závetu poručiiteľka presne poznala svoje okolie a problémy s pamäťou nemala.

48. Vychádzajúc zo záverov znaleckého dokazovania a spomínaných svedeckých výpovedí tak súd dospel k záveru, že poručiiteľka pri predmetnom právnom úkone nekonala v duševnej poruche a neplatnosť právneho úkonu v zmysle § 38 ods. 2 Občianskeho zákonníka tu preto neprichádza do úvahy.

49. Ďalej žalobcovia tvrdili, že dôvod ich vydedenia uvedený v listine o vydedení nie je daný. Poručiiteľka v listine o vydedení dôvod vydedenia konkretizovala tak, že žalobcovia jej v rozpore s dobrými mravmi neposkytujú potrebnú pomoc, ktorú vzhľadom na svoj vek a zdravotný stav potrebuje. Súd považoval dôvod vydedenia za dostatočne skutkovo vymedzený. Jedná sa tu o dôvod vydedenia podľa § 469a ods. 1 písm. a/ Občianskeho zákonníka, podľa ktorého poručiiteľ môže vydediť potomka, ak v rozpore s dobrými mravmi neposkytol poručiiteľovi potrebnú pomoc v chorobe, starobe alebo v iných závažných prípadoch.

50. Najvyšší súd Slovenskej republiky v rozhodnutí sp. zn. 2 Cdo 109/2010 okrem iného uviedol, že dôvod vydedenia sa musí uviesť v listine o vydedení a tento dôvod musí existovať už v čase pred prejavom poručiiteľovej vôle v listine o vydedení. Teda existencia dôvodov vydedenia sa posudzuje vždy za obdobie pred napísaním listiny o vydedení. O neposkytnutie pomoci za podmienok uvedených v § 469a ods. 1 písm. a/ Občianskeho zákonníka pôjde najmä vtedy, keď dedič poručiiteľovi odkázanému na pomoc v chorobe a starobe neposkytol potrebnú pomoc, hoci o tejto odkázanosti poručiiteľa vedel a so zreteľom na svoje objektívne možnosti a schopnosti mu pomoc mohol poskytnúť. Potreba pomoci na strane poručiiteľa a objektívna možnosť dediča poručiiteľovi pomoc poskytnúť sa musí v každom konkrétnom prípade posudzovať osobitne. Treba to posúdiť z hľadiska, či dedičovo správanie bolo v rozpore s dobrými mravmi. K naplneniu tohto dôvodu vydedenia nestačí, že poručiiteľ bol chorý, dosiahol vek, ktorý možno označiť ako starobu alebo sa ocitol v inej ťažkej životnej situácii. Potreba pomoci potomka závisí aj na tom, či nie je iná osoba, od ktorej možno predovšetkým očakávať poskytovanie takejto pomoci a ktorá túto pomoc aj reálne poskytuje a poskytovať môže, pretože má pre to lepšie podmienky ako potomok, ktoré sa vydedenie týka. Pri odkázanosti poručiiteľa na pomoc je ale nevyhnutné, aby potom mal reálnu možnosť poručiiteľovi potrebnú pomoc poskytovať, teda, či jej poskytovanie nevylučuje napríklad zdravotný stav potomka. Obdobne Najvyšší súd Českej republiky v uznesení zo dňa 16.7.2008 sp. zn. 21 Cdo 3772/2007 uviedol, že pre platnosť vydedenia z dôvodu uvedeného v § 469a ods. 1 písm. a/ Občianskeho zákonníka je nevyhnutné, aby sa poručiiteľ ocitol v

situácii, keď pre zdravotné či iné problémy nastalé v dôsledku choroby či veku, prípadne pre problémy spôsobené inými okolnosťami potrebuje pomoc; keď nie je si schopný sám, bez cudzej pomoci, obstarat' svoje základné životné potreby (zdravotné, hygienické a pod.). Súčasne musí ísť o situáciu, keď o uvedené potreby poručiťel'a nie je postarané inak; keď potomok má reálnu možnosť poručiťel'ovi potrebnú pomoc poskytnúť a keď poručiťel' potomkom ponúknutú pomoc neodmietne. Neposkytnutie pomoci poručiťel'ovi zo strany potomka pritom musí odporovať dobrým mravom.

51. Vychádzajúc z citovanej judikatúry súd v prejednávanej veci skúmal najmä to, či: 1/ poručiťel'ka skutočne potrebovala cudziu pomoc vzhľadom na svoj vek a zdravotný stav (napr. preto, že si bez cudzej pomoci nevedela obstarat' základné životné potreby - zdravotné, hygienické a pod.), a ak áno, 2/ či o potreby poručiťel'ky nebolo postarané inak, teda či tam nebola iná osoba, od ktorej bolo možné očakávať poskytovanie takejto pomoci a ktorá túto pomoc aj reálne poručiťel'ke poskytovala a napokon 3/ či prípadné neposkytnutie potrebnej pomoci zo strany žalobcov bolo v rozpore s dobrými mravmi. Existenciu okolností zakladajúcich spomínaný dôvod vydedenia súd skúmal len za obdobie do spísania listiny o vydedení, teda do 22.11.2010, nie po tomto dátume.

52. Pokiaľ ide o odkázanosť poručiťel'ky na cudziu pomoc vzhľadom na jej vek a zdravotný stav, súd vychádzal predovšetkým z výpovede svedkyne P. ktorá s ňou žila v jednej domácnosti od roku 2000 až do roku 2012 a svedka U., ktorý s ňou býval od roku 2009 a dovtedy s ňou telefonicky dennodne komunikoval a pravidelne ju navštevoval. Obidvaja títo svedkovia zhodne uviedli, že vzťahy žalobcov a poručiťel'ky boli do roku 2004 v norme, potom sa ich vzájomné vzťahy zhoršili. Svedkyňa P. uviedla, že až do roku 2012 poručiťel'ku vnímala ako človeka, ktorý dokáže sám fungovať (vzhľadom na svoj vek), mala síce problémy s chôdzou, brala veľa liekov, nemožno však povedať, že by sa nevedela o seba postarať. Potvrdil to aj svedok U., ktorý výslovne uviedol, že poručiťel'ka nebola na tom zdravotne až tak zle až do roku 2012, dovtedy si sama varila aj upratovala, len mala problémy s chôdzou. Odkázaná na pomoc iných bola až od roku 2012, kedy sa jej zdravotný stav zhoršil. Z výpovedí žalovanej, svedkov U. a P. vyplynulo, že v prípade, keď žalobkyňa potrebovala niekam zaviezť, najmä k lekárovi, odviezol ju tam svedok U. a predtým, ako sa k nej tento svedok nasťahoval, ju vozieval žalobca. Svedkovia P. výslovne uviedli, že žalobca poručiťel'ke pomáhal, keď jej rúbaval drevo a pomáhal jej aj s opravami v domácnosti. Pokiaľ poručiťel'ka potrebovala pomôcť v bežných veciach, pomáhali jej členovia jej domácnosti, a to žalovaná a svedkovia P.. Z uvedeného mal súd za preukázané, že poručiťel'ka i napriek svojmu veku a zdravotnému stavu sa do spísania listiny o vydedení v podstate vedela o seba postarať sama, a ak už potrebovala cudziu pomoc, bola jej poskytnutá zo strany rodinných príslušníkov, vrátane žalobcu. Za týchto okolností súd dospel k záveru, že dôvod vydedenia žalobcov uvedený v listine o vydedení v zmysle § 469a ods. 1 písm. a/ Občianskeho zákonníka nie je daný - vydedenie je tak absolútne neplatné podľa § 39 Občianskeho zákonníka. So zreteľom na to súd určil, že žalobcovia sú dedičmi zo zákona po poručiťel'ke.

53. V súvislosti s požadovaným určením neplatnosti závetu je potrebné uviesť, že aj tu sa jedná o žalobu o určenie, či tu právo alebo právny vzťah je alebo nie je podľa § 80 písm. c/ O.s.p. Žalobcovia sa v prvom rade domáhali určenia absolútnej neplatnosti závetu, a to rovnako ako v prípade listiny o vydedení z dôvodu, že poručiťel'ka závet nepodpísala a vzhľadom na svoj pokročilý vek a zlý zdravotný stav, nevedela posúdiť následky svojho konania a nepochopila zmysel listiny, ktorú podpísala. Žalobcovia mali na takomto určení naliehavý právny záujem, keďže len v prípade určenia absolútnej neplatnosti závetu, by ako zákonní dedičia mohli po poručiťel'ke dediť v celom rozsahu svojich zákonných dedičských podielov.

54. Z vykonaného dokazovania však vyplynulo, že závet (ktorý bol spolu s listinou o vydedení spísaný v jednej listine - notárskej zápisnici) podpísala poručiťel'ka a tiež že pri tomto právnom úkone nekonala v duševnej poruche - tvrdené dôvody absolútnej neplatnosti závetu tu teda neboli.

55. Žalobcovia v žalobe s poukazom na § 479 Občianskeho zákonníka výslovne uviedli, že závet je neplatný, pretože ich opomína, hoci sú neopomenuteľnými dedičmi. Zjavne sa teda dovoľávali aj relatívnej neplatnosti závetu. V prípade dovolania sa relatívnej neplatnosti závetu by žalobcovia ako neopomenuteľní dedičia mohli dediť v rozsahu vyplývajúcom z § 479 prvá veta Občianskeho zákonníka. Žalobcovia mali na určení čiastočnej neplatnosti závetu z dôvodu jeho relatívnej neplatnosti naliehavý právny záujem, keďže by sa tým definitívne odstránila ich právna neistota ohľadne ich nároku na dedičský podiel v rozsahu podľa § 479 prvej vety Občianskeho zákonníka. Vzhľadom na to, že žalobcovia sú plnoletými vnukmi poručiťel'ky (deťmi predumrelého syna poručiťel'ky O.), neboli platne vydedení a v

konaní sa voči žalovanej dovolali relatívnej neplatnosti závetu, súd určil, že závet poručiťky je neplatný v časti, v ktorej ich poručiťka v závete opomenula v rozsahu 1 ich dedičských podielov zo zákona a vo zvyšnej časti žalobu o určenie neplatnosti závetu ako nedôvodnú zamietol.

56. Podľa § 262 ods. 1 C.s.p., o nároku na náhradu trov konania rozhodne aj bez návrhu súd v rozhodnutí, ktorým sa konanie končí.

57. Podľa § 255 ods. 1 C.s.p., súd prizná strane náhradu trov konania podľa pomeru jej úspechu vo veci.

58. Podľa § 255 ods. 2 C.s.p., ak mala strana vo veci úspech len čiastočný, súd náhradu trov konania pomerne rozdelí, prípadne vysloví, že žiadna zo strán nemá na náhradu trov konania právo.

59. V predmetnej veci boli žalobcovia úspešní v časti určenia, že sú dedičmi zo zákona po poručiťke, naproti tomu v časti určenia neplatnosti listiny o vydedení bola zase úspešná žalovaná a v časti určenia neplatnosti závetu mali obidve strany úspech len čiastočný. Súd preto žiadnej zo strán sporu nárok na náhradu trov konania nepriznal.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku možno podať odvolanie v lehote 15 dní od jeho doručenia na Okresnom súde Malacky, písomne, dvojmo.

Odvolanie môže podať strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané. Odvolanie len proti odôvodneniu rozhodnutia nie je prípustné.

V odvolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (odvolacie dôvody) a čoho sa odvolateľ domáha (odvolací návrh). Rozsah, v akom sa rozhodnutie napáda, môže odvolateľ rozšíriť len do uplynutia lehoty na podanie odvolania.

Odvolanie možno odôvodniť len tým, že

- a/ neboli splnené procesné podmienky,
- b/ súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces,
- c/ rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd,
- d/ konanie má inú vadu, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci,
- e/ súd prvej inštancie nevykonal navrhnuté dôkazy, potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočností,
- f/ súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam,
- g/ zistený skutkový stav neobstojí, pretože sú prípustné ďalšie prostriedky procesnej obrany alebo ďalšie prostriedky procesného útoku, ktoré neboli uplatnené, alebo
- h/ rozhodnutie súdu prvej inštancie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci.

Odvolanie proti rozhodnutiu vo veci samej možno odôvodniť aj tým, že právoplatné uznesenie súdu prvej inštancie, ktoré predchádzalo rozhodnutiu vo veci samej, má vadu uvedenú v odseku 1, ak táto vada mala vplyv na rozhodnutie vo veci samej.

Odvolacie dôvody a dôkazy na ich preukázanie možno meniť a dopĺňať len do uplynutia lehoty na podanie odvolania.

Prostriedky procesného útoku alebo prostriedky procesnej obrany, ktoré neboli uplatnené v konaní pred súdom prvej inštancie, možno v odvolaní použiť len vtedy, ak

- a/ sa týkajú procesných podmienok,
- b/ sa týkajú vylúčenia sudcu alebo nesprávneho obsadenia súdu,
- c/ má byť nimi preukázané, že v konaní došlo k vadám, ktoré mohli mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci alebo
- d/ ich odvolateľ bez svojej viny nemohol uplatniť v konaní pred súdom prvej inštancie.

Ak povinný dobrovoľne nesplní, čo mu ukladá vykonateľné rozhodnutie, oprávnený môže podať návrh na vykonanie exekúcie podľa osobitného zákona (Zákon č. 233/1995 Z.z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti - Exekučný poriadok a o zmene a doplnení ďalších zákonov, v znení neskorších predpisov). Na exekučné konanie je kauzálné príslušný Okresný súd Banská Bystrica (§ 49 Exekučného poriadku).